

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ ZA 2017. GODINU

Februar 2018

Uvod

U 2017. godini Transparency International u Bosni i Hercegovini (TI BiH) provodio je aktivnosti na ostvarenju godišnjeg plana za 2017.g. utvrđenog u skladu sa ciljevima organizacije definisanih u Strategiji TI BiH 2015-2020.

TI BiH je nastavio sa pružanjem pravne pomoći građanima u borbi protiv korupcije, te provodio aktivnosti na promociji pravne pomoći i motivisanju građana da prijavljuju sve uočene nepravilnosti, što je rezultiralo sa preko 1500 poziva na besplatnu liniju Centra za prijavu korupcije. Putem javnih kampanja, uličnih akcija, konferencija, gostovanja u medijima, predavanjima za studente značajno je pojačan vizibilitet Centra, kao i u naporima na promociji rezultata u sredstvima javnog informisanja putem objavljivanja uspješnih priča na portalima, te promocije rada na pojedinim slučajevima. Nadalje, TI BiH je nastavio aktivno informisati građane BiH o implikacijama korupcije i nedostatku transparentnosti u radu javnih tijela.

U 2017.godini TI BiH je takođe nastavio sa kontinuiranim i planskim praćenjem provođenja antikorupcijskih reformi. Sačinjeni su brojni komentari i analize na zakonske i podzakonske akte, a u koaliciji sa organizacijama civilnog društva i relevantnim međunarodnim akterima, pokrenute su inicijative za izmjene zakonskog okvira i podzakonskih akata u oblastima sukoba interesa, slobode pristupa informacijama, zaštite zviždača, finansiranja političkih partija i zapošljavanja u javnom sektoru. Takođe, intenzivirani su naporima na jačanju kapaciteta i pružanje podrške javnim institucijama kroz obuke i edukacije javnih institucija na svim nivoima vlasti s ciljem unapređenja transparentnosti, odgovornosti i integriteta u njihovom radu.

S ciljem osiguranja finansijske održivosti, TI BiH je u 2017. intenzivirao aktivnosti na namicanju sredstava, pa je tako ukupno podnešeno 14 projektnih prijedloga, od čega je odobreno 10, a 1 je još u fazi razmatranja. Ono što je posebno značajno naglasiti jeste da je u 2017.g. TI BiH pokrenuo novu programsku oblast u pogledu jačanja dobrog upravljanja u javnim preduzećima kroz niz aktivnosti kao što su izrada sveobuhvatne studije o korporativnom upravljanju u javnim preduzećima, provođenje istraživanja o transparentnosti u korporativnom izvještavanju javnih preduzeća, izradu antikorupcijskih programa, te unapređenje nadzora nad finansijskim upravljanjem javnih preduzeća.

U 2017.g. nastavljeno je sa aktivnostima jačanja kapaciteta organizacije i unapređenju internih procedura i praksi, tako su zaposleni pohađali obuke u oblasti upravljanja ljudskim resursima, kreiranja prijedloga projekata i namicanja sredstava, vizuelne prezentaciju sadržaja, upravljanja projektnim ciklusom, zakona o radu, te u oblasti javnih finansija i finansijskog planiranja. Takođe, imajući u vidu tekuće i buduće potrebe organizacije, kao i potrebe efikasnije i funkcionalnije organizacijske strukture sačinjen je i usvojen novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

TRANSPARENTNOST I SLOBODA PRISTUPA INFORMACIJAMA

Zakonodavne aktivnosti

Transparency International u BiH (TI BiH) nastavio je pratiti zakonodavne aktivnosti u oblasti slobode pristupa informacijama. TI BiH je još krajem 2016. godine zajedno sa grupom drugih organizacija (UG Zašto ne, Centar za istraživačko novinarstvo, Centar za društvena istraživanja – Analitika, Centar za zastupanje građanskih interesa – Fondacija CPI, Udruženje „BH Novinari“ i Sarajevski otvoreni centar) uputio zahtjev Ministarstvu pravde BiH da se iz procedure **povuče Prednacrt Zakona o slobodi pristupa informacijama** jer bi se njegovim eventualnim usvajanjem ugrozile medijske i građanske slobode. Predloženi zakon je čak bio predvidio nove i duže rokove za postupanje po zahtjevima za pristup informacijama čime bi se sam postupak učinio još neefikasnijim. Nakon javnih reakcija TI BiH i zagovaračkih aktivnosti, TI BiH zajedno je sa Ministarstvom pravde organizovao javne konsultacije u februaru 2017. godine. **Kao rezultat ovoga, Ministarstvo je povuklo Prednacrt poštujući jedinstvenu preporuku organizacija civilnog društva i stručne javnosti.** Zatim je pripremljen novi Prednacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine koji opet nije bio u skladu sa standardima proaktivne transparentnosti na koje se BiH obavezala pristupanjem **Partnerstvu za otvorenu vlast.**

TI BiH je ponovo proveo analizu novog Prednacrt, i utvrdio da je isti predložio uvođenje obaveze proaktivnog objavljivanja u odnosu na određene kategorije informacija, ali da nije tačno određeno koje su to sve informacije i na koji način moraju biti objavljene. **Test javnog interesa** kao najznačajnije dostignuće u ovoj oblasti u postojećem zakonodavstvu ni u ovom prednacrtu nije razrađen, što znači da bi i dalje mogla postojati zabuna kod postupajućih organa pri njegovom provođenju.

TI BiH je zajedno sa grupom organizacija civilnog društva, intenzivno radio na zagovaračkim aktivnostima dostavljajući komentare Ministarstvu pravde BiH i ponovo prijedlog da se Prednacrt ponovo povuče iz konsultacijskog procesa i vrati na doradu na šta je Ministarstvo u konačnici i pristalo. Bitno je napomenuti da se dva puta zaredom pitanje pristupa informacijama pokušalo urediti polovičnim i nedovoljno kvalitetnim rješenjima.

Istraživanje o transparentnosti javnih preduzeća

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana slobode pristupa informacijama 28.septembra TI BiH je organizovao konferenciju pod nazivom „**Sloboda pristupa informacijama u BiH – zakon i praksa**“. Učešće na konferenciji su uzeli i glavni upravni inspektor **Emir Mehmedović** i direktor Agencije za zaštitu ličnih podataka **Petar Kovačević**.

Na konferenciji su predstavljeni rezultati opsežnog istraživanja koje je TI BiH proveo o primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama u radu javnih preduzeća u BiH, što je dio višegodišnje prakse TI BiH kako bi se pratila primjena zakona i transparentnost javnih organa. U okviru ovog istraživanja, TI BiH je od javnih preduzeća tražio informacije koje odnose neposredno na njihov rad kao što su: informacije o sastavu upravljačkih tijela –sa iznosima naknada za članove, broj zaposlenih u preduzeću po bilo kojem osnovu, finansijski i revizorski izvještaji sa pripadajućim aneksima za 2016. godinu, izjave o sukobu interesa, itd. Istraživanje je obuhvatilo preko 350 javnih preduzeća u BiH. Rezultati istraživanja pokazali su da je samo **49,6 %** od ukupnog broja obuhvaćenih preduzeća u Republici Srpskoj, te **41.7 %** u Federaciji Bosne i Hercegovine, svoj odgovor dostavilo TI BiH-u u zakonom predviđenom roku. Najčešće uočene nepravilnosti u primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama prema nalazima iz istraživanja:

nesprovođenje testa javnog interesa i automatska primjena izuzetaka kod pristupa informacijama – naročito izuzetaka koji se odnosi na zaštitu privatnosti ili u vezi sa povjerljivim komercijalnim interesima.

TI BiH je kao i svih ranijih godina organizovao ulične akcije povodom Međunarodnog dana slobode pristupa informacijama, i to u čak pet gradova: Sarajevo, Mostar i Banjaluka, Zenica i Bijeljina. Građani su informisani o njihovim pravima i načinima na koje mogu zahtijevati i dobiti informacije u posjedu javnih institucija, kao i kako da direktno sačine zahtjeve za pristup informacijama koje ih zanimaju.

Sudska praksa

TI BiH je u 2017.g. podnio 15 tužbi zbog kršenja Zakona o slobodi pristupa informacijama protiv sljedećih institucija:

1. Ministarstvo komunikacija i transporta BiH
2. Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH
3. Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske
4. Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske
5. Agencija za bankarstvo Federacije BiH
6. Grad Trebinje
7. Općina Čapljina
8. Općina Čapljina
9. Općina Čapljina
10. Pravni fakultet u Sarajevu
11. JP Gas-Res
12. Elektrodistribucija Pale
13. Hrvatske telekomunikacije Mostar
14. JKP Tomislavgrad
15. Srednja stručna i tehnička škola Gradiška

U 2017.g. donesene su ukupno 32 sudske odluke u upravnim sporovima koje je organizacija pokretala tokom ranijih godina, od kojih je u 15 sporova tužbeni zahtjev Transparency International BiH usvojen, dok u 10 sporova tužbeni zahtjev nije usvojen, a u jednom sporu tužba je odbačena. Sudovi su u 2 predmeta usvojili zahtjeve organizacije za vanredno preispitivanje sudskih odluka, u jednom predmetu zahtjev je odbačen, u jednom odbijen, a u jednom je sud donio odluku da se usvaja zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke koji je izjavila tužena strana.

Institucije i javna preduzeća protiv kojih je TI BiH dobio sporove su:

1. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine
2. Parlament Bosne i Hercegovine
3. Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske
4. Republička uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske
5. Radio televizija Republike Srpske
6. Javno preduzeće „Putevi Republike Srpske“
7. Javno preduzeće „Aerodromi Republike Srpske“
8. Javna ustanova „Robne rezerve Republike Srpske“
9. Općina Stolac
10. ZP Elektrokrajina Banja Luka
11. Industrijske plantaže a.d. Banja Luka

12. Srednja stručna i tehnička škola Gradiška
13. Osnovna škola Dositej Obradović Kneževo
14. JP Vodovod i kanalizacija Sanski Most
15. JP Vodovod i kanalizacija Zenica
16. AD Zvornik Stan
17. Budućnost a.d. Laktaši
18. MH ERS ZP Elektrohercegovina a.d. Trebinje

Ustavni sud Bosne i Hercegovine odbacio je kao nedopuštenu apelaciju Transparency International BiH koja je izjavljena protiv presude Okružnog suda u Banjaluci. U konkretnom slučaju radi se o predmetu dostave informacije - kopije Ugovora o privatizaciji Robne kuće Boska, gdje je sud donio odluku u korist Transparency International BiH da nadležno Ministarstvo trgovine i turizma Republike Srpske mora donijeti rješenje, međutim Ministarstvo nije postupilo po presudi pozivajući se na okolnost da je traženi Ugovor u međuvremenu otuđen iz Ministarstva. Transparency International BiH tražio je od Okružnog suda u Banjaluci da pokrene postupak protiv Ministarstva zbog nepotupanja po nalogu iz presude, međutim sud je odbio zahtjev organizacije i uvažio navode Ministarstva da je Ugovor otuđen. Nakon iscrpljene procedure pred Okružnim sudom u Banjaluci i Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, **Transparency International BiH je 15.11.2017.g. podnio aplikaciju Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu**, te u istoj ukazao da bi pravo pristupa sudu bilo iluzorno kada bi država dopustila da konačna i obavezujuća sudska odluka ostane neizvršena na štetu jedne strane u postupku.

Značajno je izdvojiti afirmativne primjere iz sudske prakse u kojima su sudovi zauzeli stanovišta kojima su promovisali pravo na nesmetan pristup informacijama od javnog značaja. TI BiH je tako dobio spor protiv **Radio televizije Republike Srpske (RTRS)**, nakon tužbe zbog kršenja Zakona o slobodi pristupa informacijama. Naime, TI BiH je od RTRS tražio da dostavi ugovore o javnim nabavkama, Pravilnik o sistematizaciji, te spisak svih zaposlenih u ovom javnom preduzeću. RTRS je odbio dostaviti ove dokumente, tvrdeći da se tražene informacije nalaze na internet stranici RTRS, iako je utvrđeno da one nisu dostupne ovim putem. Sud je u presudi potvrdio argumente TI BiH i naložio RTRS-u da u roku od 30 dana donese novi akt.

TI BiH je tražio i informacije od Tužilaštva BiH o tome da li je podignuta optužnica u predmetu „Bosnalijek“, a Tužilaštvo je odbilo zahtjev ističući da takve informacije nisu od javnog interesa. U upravnom sporu koji je zatim pokrenut Sud BiH je u svojoj presudi zaključio da su informacije o krivičnim postupcima javno dobro, te da nisu pruženi valjani razlozi koji bi opravdali ograničenje prava na pristup informacijama. Ova presuda je vrlo bitna jer Tužilaštva nerijetko praktikuju prekomjernu tajnost u svom radu uskraćujući javnost za najosnovnije informacije o svom radu.

Proaktivna transparentnost i Partnerstvo za otvorenu vlast

TI BiH je u 2017. godini nastavio sa promocijom i zagovaranjem principa transparentnosti, otvorenosti i mehanizama uključivanja građana u proces odlučivanja kao temeljima inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast, te je svoje aktivnosti usmjerio na:

- Jačanje kapaciteta organa uprave i upravnih organizacija Federacije BiH, te organa uprave i upravnih organizacija Kantona Sarajevo i Zeničko-dobojskog kantona
- Ispunjenje obaveza preuzetih inicijativom Partnerstvo za otvorenu vlast

- Istraživanja, analize i zagovaračke aktivnosti

Jačanje kapaciteta federalnih i kantonalnih institucija

TI BiH je početkom 2017. godine realizovao dio programa obuka za predstavnike institucija Federacije BiH, te organa uprave i upravnih organizacija Kantona Sarajevo i Zeničko-dobojskog kantona u oblastima: otvorena vlast i OGP inicijativa, komunikacija s javnošću, proaktivna i fiskalna transparentnost, otvoreni podaci i komunikacija putem digitalnih medija, te kreiranje smjernica za postizanje veće transparentnosti i otvorenosti javne uprave što je i jedan od proklamovanih principa u Reformskoj agendi 2015-2018.

TIBiH je kroz provođenje obuka dao doprinos jačanju kapaciteta **27 institucija i organa uprave** u navedenim oblastima, uz učešće preko **50 njihovih predstavnika**.

Ispunjenje obaveza preuzetih inicijativom Partnerstvo za otvorenu vlast

TI BiH je i u 2017. godine nastavio sa promocijom ključnih principa i vrijednosti inicijative *Partnerstvo za otvorenu vlast* (eng. Open Government Partnership – OGP). Koalicija NVO, predvođena TI BiH-om, i nekolicina bh. institucija radili su na promociji OGP-a te na ispunjenju prve obaveze preuzete ovom inicijativom. Imenovanje i odabir članova za Savjetodavno vijeće BiH je bio prvi korak ka osiguranju početka procesa kreiranja Akcionog plana BiH u okviru ove inicijative. TI BiH je bio zagovornik jedinstvenog mehanizma koordinacije i formiranja Savjetodavnog vijeća BiH za OGP, koje bi trebalo biti sačinjeno od imenovanih predstavnika Vijeća ministara, dvije entitetske vlade i Vlade Brčko Distrikta, te izabranih predstavnika NVO.

Početkom godine u Savjetodavno vijeće BiH za OGP izabrani su predstavnici TI BiH i u toj ulozi je nastavljeno aktivnije zagovaranje i pregovori sa entitetskim vladama da se započne sa izradom pojedinačnih akcionih planova. Nadalje, zahvaljujući stalnim naporima Koalicije NVO i institucija koje su zadužene za administrativnu podršku BiH u okviru OGP-a, sve vlade osim Vlade Republike Srpske imenovala su svoje predstavnike za članove Savjetodavnog vijeća BiH.

TI BiH-ov rad na promociji i implementaciji obaveze iz OGP-a podržalo je i nekoliko ambasada u BiH, koje su svojim radom i direktnim kontaktima nastojale dati podršku procesu imenovanja predstavnika vlada za članove Savjetodavnog vijeća.

Istraživanja, analize i zagovaračke aktivnosti

U 2017.g. TI BiH je u saradnji sa koalicijom nevladinih organizacija zaduženim za inicijativu Partnerstvo za otvorenu vlast organizovao niz javnih događaja na kojima su, između ostalog, predstavljani različiti mehanizmi za unapređenje komunikacije institucija s interesnim skupinama i građanima, a sve s ciljem otvaranja vlasti, jačanja transparentnosti i odgovornosti u radu javne uprave. Podršku konceptu transparentne i otvorene vlasti dali su i predstavnici Vlade i institucija Federacije BiH koji prezentovali svoje dobre prakse i planove za postizanje veće transparentnosti i otvorenosti, te uključivanja građana u proces odlučivanja.

Značajna je i činjenica da je TI BiH prepoznat od strane OGP-a kao lider među organizacijama civilnog društva koje pružaju podršku OGP inicijativi i shodno tome bio je suorganizator regionalne radionice 2017 OGP Southeast Europe Peer Exchange Workshop koja je održana u maju 2017.g. Tom prilikom

predstavnicima iz OGP iz Washingtona i predstavnicima zemalja iz regiona predstavili su svoja iskustva i prijedloge rješenja za izazove sa kojima se suočavaju prilikom implementacije inicijativom preuzetih obaveza, što lokalnim akterima može poslužiti za proces koji nam predstoji.

Kao dio širih napora na jačanju transparentnosti i otvorenosti institucija, TI BiH se fokusirao i na zagovaranje objave i upotrebe otvorenih podataka o javnim nabavkama, te identifikaciju mogućnosti za daljnje jačanje uloge civilnog društva u procesu otvaranja podataka o javnim nabavkama. S tim u vezi organizovana je i radionica „Antikorupcijske mjere za akcioni plan Partnerstva za otvorenu vlast u oblasti javnih nabavki“ koja je imala za cilj razmjenu znanja i iskustava u procesu izrade i implementacije mjera i aktivnosti vezanih za oblast javnih nabavki između članica OGP inicijative, te pomoć procesu izrade prvog akcionog plana BiH u okviru OGP inicijative. Nadalje, u cilju podrške koncepta otvorenih javnih nabavki i promocije uspješne svjetske prakse u ovoj oblasti TI BiH je organizovao posjetu predstavnika Transparency International Ukraine u prostorijama Agencije za javne nabavke BiH. Ovom prilikom menadžment Agencije je upoznat sa radom TI, sa rezultatima i uspješnim praksama u oblasti javnih nabavki, te su predložene konkretne aktivnosti ka unapređenju trenutnog stanja po pitanju javnih nabavki u BiH.

PRUŽANJE BESPLATNE PRAVNE POMOĆI GRAĐANIMA U BORBI PROTIV KORUPCIJE

Građani su u toku 2017. **1533 puta pozvali besplatnu liniju 0800 55555 za prijavu slučajeva korupcije**, tražeći pravni savjet ili prijavljujući slučajeve korupcije i drugih nepravilnosti. Na osnovu pristiglih prijava, Centar za pružanje besplatne pravne pomoći je u 2017. radio na **275 novih predmeta**, koje su građani dostavljali poštanskim i elektronskim putem, i u okviru posjeta Centru. Uporedo sa novim predmetima Centar je nastavio da postupa i u predmetima iz ranijih godina. U navedenom periodu upućeno je 387 dopisa nadležnim institucijama, 143 dopisa-pravnih savjeta strankama, te **pokrenuto ukupno 19 upravnih sporova pred nadležnim sudovima, 15 u ime TI BiH i 4 u ime stranaka.**

Najviše prijava se kao i posljednjih godina odnosi na oblast državne uprave, njih čak 46,9%, zatim slijede prijave na rad pravosudnih institucija njih 11,2 % i 9,9 % prijava koje se odnose na rad obrazovnih institucija

Ubjedljivo najveći broj prijavljenih slučajeva kao i prethodnih godina, se odnosi na sektor državne uprave. U ovu oblast spadaju pritužbe na sve institucije u BiH na svim nivoima vlasti, državnom, entitetskom, lokalnom, kao i prijave koje se odnose na javna preduzeća i javne ustanove. Najveći broj prijava se odnosi na neregularnosti u procesu zapošljavanja, tj. na „namještene“ konkurse za prijem državnih službenika na svim nivoima vlasti, ali i prijem zaposlenika u javna preduzeća i javne ustanove.

U 2017.g. donesene su ukupno 32 sudske odluke u upravnim sporovima koje je organizacija pokretala tokom ranijih godina, od kojih je u 15 sporova tužbeni zahtjev Transparency International BiH usvojen, dok u 10 sporova tužbeni zahtjev nije usvojen, a u jednom sporu tužba je odbačena. Sudovi su u 2 predmeta usvojili zahtjeve organizacije za vanredno preispitivanje sudskih odluka, u jednom predmetu zahtjev je odbačen, u jednom odbijen, a u jednom je sud donio odluku da se usvaja zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke koji je izjavila tužena strana.

Interesantno je spomenuti da je Okružni sud u Banjaluci u predmetima koji su se odnosili na gotovo isto činjenično stanje donosio različite odluke. Transparency International BiH je od različitih javnih preduzeća tražio dostavu istih informacija - Kopije svih ugovora o javnim nabavkama radova, roba i usluga, zajedno sa pripadajućim aneksima svih zaključenih ugovora, kopije Pravilnika o unutrašnjoj

organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, te spisak svih zaposlenih u javnom preduzeću koji su u radnom odnosu, nezavisno od vrste i trajanja ugovornog odnosa. Nakon sprovedenih upravnih postupaka, organizacija je pred Okružnim sudom u Banjaluci tužila ukupno 13 javnih preduzeća zbog odbijanja dostavljanja ovih informacija. Okružni sud je u, kako smo naveli gotovo identičnom činjeničnom stanju, u 7 predmeta usvojio tužbu organizacije, dok je u 6 predmeta tužbu odbio kao neosnovanu.

Bitno je naglasiti da su svi sporovi pokretani zbog pogrešne primjene Zakona o slobodi pristupa informacijama na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, a koja se ogledala u odbijanju pristupa informacijama po vlastitom nahođenju bez pozivanja na zakonom propisane izuzetke i sprovođenja testa javnog interesa.

U navedenom periodu Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH je po predstavkama Centra iz 2017.g. donijela dvije preporuke:

1. Preporuka koja se odnosi na obavezu Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske da odluči po žalbi Transparency International BiH, te da se pridržava odgovarajuće procedure koja je propisana Zakonom o slobodi pristupa informacijama. U konkretnom slučaju, Ministarstvo je odbilo da odlučuje po žalbi koju je naša organizacija izjavila protiv rješenja Ministarstva, smatrajući da je organ nadležan za drugostepeno odlučivanje u predmetima koji se odnose na pristup informacijama Institucija ombudsmana BiH.

2. Preporuka koja se odnosi na obavezu Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske da razmotri mogućnost predlaganja novog zakonskog rješenja koje bi omogućilo licima koja su radila manje od šest sati dnevno da ostvare pravo na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti, srazmjerno vremenu provedenom u radnom odnosu. U konkretnom slučaju, stranka se obratila Centru zbog toga što joj je Zavod za zapošljavanje RS odbio zahtjev za ostvarivanjem prava na novčanu naknadu jer je bio zaposlen na nepuno radno vrijeme, te mu je prilikom preračunavanja radnog vremena na puno radno vrijeme umanjen staž osiguranja zbog čega nije ispunio uslov za ostvarivanje prava.

Značajno je spomenuti i nekoliko uspješnih primjera koji su obilježili rad Centra tokom 2017.g.:

- Transparency International u BiH je na osnovu prijave pristigle putem Centra za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije utvrdio zloupotrebe prilikom zapošljavanja u Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove. Ova institucija je za viša lica izdala uvjerenje o radnom iskustvu na osnovu angažmana putem ugovora o djelu zaključenog sa RUGIP, iako je to u suprotnosti sa Zakonom o radu. Sporna uvjerenja su se izdavala u različite svhe, pa i radi učešća na konkursima za radna mjesta u drugim organima uprave, a sporno je i to što su prijavljena lica na osnovu nezakonitih uvjerenja o radnom iskustvu stekla i uslove za polaganje stručnog ispita za rad u upravi. Centar je, postupajući po prijavi, tražio mišljenja od Agencije za državnu upravu, Ministarstva uprava i lokalne samouprave i Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite, a sve tri institucije su potvrdile da imajući u vidu odredbe Zakona o radu angažman na osnovu ugovora o djelu „ne može biti osnov za sticanje radnog iskustva u republičkim organima uprave. Centar je zatim podnio zahtjev za vršenje inspekcijuskog pregleda Republičkoj upravi za inspekcijske poslove, koja je po izvršenom inspekcijuskog pregledu utvrdila da je prekršeno više propisa, uključujući i Uredbu o stručnom ispitu za rad u upravi. Inspektori su donijeli rješenje kojim su naložili RUGIP-u da ukine rješenja o zasnivanju radnog odnosa sa pet prijavljenih lica

kojima je suprotno važećim propisima bilo izdato uvjerenje o radnom iskustvu na osnovu ranije zaključenih ugovora u djelu.

- Drugi priča započela je 2014.g., a konačan rezultat postignut je u 2017.g. Priča se odnosi na zapošljavanje lica na mjesto direktora u ustanovu kulture čiji je osnivač Općina Velika Kladuša. Ovo lice je zasnovalo radni odnos iako je osuđeno za izvršenje krivičnog djela koje ga čini nepodobnim za obavljanje funkcije direktora. Razlog zbog čega je došlo do ove situacije leži u činjenici da je kandidat na javni konkurs dostavio uvjerenje o neosuđivanosti staro tri mjeseca, a što je prema važećim propisima dopušteno. Kandidat je osuđen neposredno pred početak konkursne procedure ali je u samoj konkursnoj proceduri priložio uvjerenje iz perioda kada nije bio osuđen. Domišljatost ovog kandidata išla je do te mjere da je uvjerenje o nevođenju krivičnog postupka izvadio na dan izricanja presude kojom je oglašen krivim tj. u momentu kada je pravno gledano krivični postupak okončan. Kandidat je bez problema prošao konkursnu proceduru i izabran je na mjesto direktora, međutim njegov protivkandidat se obratio za pomoć Centru, te su mu pravnici Centra pružili pravnu pomoć u sastavljanju podnesaka pred nadležnim sudovima. Tokom 2016.g. Općinski sud u Velikoj Kladuši donio je odluku kojom usvaja tužbu stranke koja se obratila našem Centru i poništava odluku o izboru kandidata na konkursu. Kandidat koji je izabran za direktora je izjavio žalbu na prvostepenu presudu, a Centar je sastavio odgovor na žalbu koji je izjavio njegov protivkandidat. U međuvremenu, početkom 2017. godine Općina Velika Kladuša koja je osnivač ove ustanove kulture smijenila je sporno izabranog direktora i kompletan upravni odbor ustanove, te na mjesto vršioca dužnosti imenovala njegovog protivkandidata-stranku našeg centra. Pred kraj 2017.godine Kantonalni sud u Bihaću, odbio je žalbu direktora i potvrdio prvostepenu presudu, čime je ovaj predmet postao pravosnažan.

REFORMA JAVNE UPRAVE

TI BiH je u 2017. godini nastavio pratiti provedbu reforme javne uprave u BiH sa posebnim naglaskom na zapošljavanje, javne finansije i transparentnost, odgovornost i integritet. S tim u vezi, sačinjen je treći godišnji monitoring izvještaj rezultata provedbe reformskih aktivnosti u javnoj upravi, organizovano niz javnih događaja, ali su i intenzivirane zagovaračke aktivnosti prema donosiocima odluka na svim nivoima vlasti u BiH. Ostvaren je pozitivan učinak u zagovaračkim aktivnostima na nižim nivoima vlasti u oblasti zapošljavanja.

Naime, TI BiH je inicirao konsultacije sa Vladom FBiH u vezi sa unapređenjem zakonskih odredbi koje uređuju zapošljavanje u javnom sektoru u FBiH, kao i procesom usvajanja izmjena Zakona o državnoj službi FBiH. Održani su sastanci sa predstavnicima kabineta premijera FBiH, te premijerom Novalićem s ciljem davanja preporuka i uključivanja civilnog društva u proces izrade akata. TI BiH je zajedno sa Centrima civilnih inicijativa uspostavio saradnju sa Vladom Federacije BiH, te inicirao uvođenje obaveze objavljivanja javnih konkursa u procesu zapošljavanja u javnom sektoru kroz izmjene Zakona o radu i izradu pratećih akata. TI BiH je izradio i uputio prijedlog Uredbe o regulisanju postupaka javne konkurencije u javnom sektoru u FBiH koja se odnosi na postupke prijema u radni odnos u zavodima, agencijama, direkcijama i upravnim organizacijama pod drugim nazivom, pravnim licima sa javnim ovlaštenjima na teritoriji FBiH, kao i u javnim ustanovama i javnim preduzećima čiji je osnivač FBiH, kanton, grad ili općina, te u privrednim društvima u kojima FBiH, kanton, grad ili općina učestvuje sa više od 50% ukupnog kapitala. Ranije je dogovoreno da će u konsultaciji sa civilnim društvom Vlada donijeti

podzakonski akt kojima će normirati postupak javne konkurencije koji će počivati na principima transparentnosti i meritornosti kako bi pristup radnim mjestima u javnom sektoru bio na osnovama fer i pravične konkurencije.

Nadalje, TI BiH je i u 2017.g. nastavio raditi na edukaciji i povećanju svijesti o procesima reforme javne uprave u BiH, te kroz radionice i javne događaje nastojao ojačati svijest o važnosti reforme javne uprave među svim relevantnim sudionicima u procesu. Shodno tome TI BiH je organizovao niz:

- tematskih okruglih stolova za institucije i civilno društvo kao prilika za predstavljanje komparativnih studija i policy paper-a o najboljim praksama u sklopu reforme javne uprave u zemljama regije, ali i diskusiji i analizi trenutnog stanja reformskog procesa u BiH
- konferencija s ciljem prezentacije godišnjih monitoring izvještaja;
- regionalnu konferenciju u saradnji sa TACSO regionalnim uredom koja je okupila više od 100 predstavnika iz cijele regije i koja je istakla ulogu TI BiH kao relevantne organizacije civilnog društva koja daje aktivan doprinos reformskim procesima u oblasti javne uprave;
- zagovaračkih aktivnosti sa fokusom na institucije kroz kontinuiranu komunikaciju te izvještavanje institucija o rezultatima i preporukama monitoringa u svrhu poboljšanja procesa odlučivanja unutar institucija
- zagovaračkih aktivnosti fokusiranih na međunarodne institucije kroz niz foruma, konferencija i sastanaka
- treninga i radionica o reformi javne uprave ali i načinu praćenje rezultata iste.

Realizovanim aktivnostima u 2017. godini TI BiH je zadržao lidersku poziciju među nevladinim organizacijama koje su aktivne u oblasti reforme javne uprave, **a samo neki od ostvarenih rezultata za ovaj period su:**

- **Uspostavljen mehanizam nezavisnog monitoringa** praćenja rezultata i efekata reforme javne uprave ;
- **Povećana transparentnost** reformskih procesa kroz aktivno uključivanje organizacija civilnog društva;
- **Unaprijeđen dijalog** s relevantnim akterima u reformskim procesima;
- **Podignuta svijest** o važnosti uključivanja civilnog društva u reformske procese;
- Civilno društvo prepoznato kao **relevantan sagovornik i podrška** reformskom procesu;
- **Unaprijeđen dijalog** između civilnog društva i drugih aktera u reformskim procesima (organi izvršne i zakonodavne vlasti);
- **Kreirana partnerska platforma** koja omogućuje javnim institucijama da prihvati kapacitete i iskustva civilnog društva;
- **Zaustavljene inicijative koje bi oslabile zakonodavni okvir** (npr. zaustavljeno urušavanje Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH);
- **Kreirana platforma za planiranje** zagovaračkih aktivnosti na političkom i drugim nivoima;
- **Povećana vidljivost rezultata** monitoringa reforme javne uprave u BiH ;
- **Unaprijeđena saradnja** sa regionalnim i međunarodnim organizacijama na pitanjima reforme javne uprave.

JAVNE NABAVKE

U oblasti javnih nabavki, TI BiH je vršio koordinaciju s drugim organizacijama civilnog društva s ciljem zajedničkog djelovanja na zagovaranju za izmjene Zakona o javnim nabavkama. U sklopu ovoga, TI BiH je organizovao konsultacije sa Agencijom za javne nabavke, Uredom za razmatranje žalbi, EU Delegacijom, USIAD i drugom organizacijama civilnog društva s ciljem uspostavljanja saradnje na izmjenama Zakona o javnim nabavkama. Uspostavljeni su modaliteti saradnje i uključivanje OCD u proces kreiranja prijedloga izmjena Zakona, što je rezultiralo i pozivom od strane AJN na dostavljanje preporuka za unapređenje Zakona.

U skladu sa tim, TI BiH je okupio koaliciju NVO koja, pored TI BiH, uključuje ACCOUNT, Fond otvoreno društvo, UG Tender, Centar za istraživačko novinarstvo, koje su sačinile internu analizu Zakona o javnim nabavkama, te su kroz sastanke koalicije dogovorene ključne tačke Zakona u kojima je neophodno intervenisati, sačinjene su prepruke, koje su upućene predstavnicima Agencije za javne nabavke i Radnoj grupi za izmjene Zakona o javnim nabavkama. Takođe, održan je sastanak između koalicije NVO i Radne grupe, na kojem su predstavljene preporuke organizacija, nakon čega se pristupilo formulisanju amandmana, koji će biti prezentovani Radnoj grupi na narednom sastanku. Prijedlozi NVO su naišli na podršku predstavnik AJN i Radne grupe, te su uspostavljeni mehanizmi saradnje u daljem procesu kreiranja izmjena Zakona.

U naporima da javne nabavke učini što transparentnijim, TI BiH je kompletirao i objavio bazu ugovora javnih preduzeća koje je prikupljao u prethodnom periodu, a koja se nalazi sada na web stranici TI BiH. Baza podataka je promovisana kroz niz istraživačkih tekstova nastalih na osnovu analize podataka iz baze. Analize su se odnosile na ugovore javnih preduzeća, odnosno troškove reprezentacije i medijskog oglašavanja, zatim na mapiranje veza između privatnih kompanija kojima javna preduzeća dodjeljuju ugovore i nosilaca javnih funkcija i političkih partija, kao i identifikacija spornih nabavki koje ukazuju na nenamjenski utrošak sredstava od strane javnih preduzeća. Za ove analize i kreiranje istraživačkih tekstova, uspostavljena je saradnja sa portalom CAPITAL.ba na obradi podataka i promovisanju nalaza TI BiH u oblasti javnih nabavki, te je objavljen niz istraživačkih priča i primjera, koje između ostalog i dotiču pitanje sukoba interesa u javnim nabavkama.

S ciljem promovisanja ovih nalaza, ali i generalno ukazivanja na nedostatke zakonskog okvira i nalaze monitoringa, TI BiH je sačinio i dvije video priče, kroz koje su promovisani nalazi i idetifikovani primjeri. Video priče, kao i nalazi, su promovisani putem online medija, te kroz medijske istupe, saopštenja, društvene mreže.

Da javne nabavke budu javne

Transparency International u BiH je u 2017. godini, zajedno sa partnerskim organizacijama - Centrom za istraživačko novinarstvo, Centrom za društvena istraživanja Analitika, EDA Razvojna agencija BL i Udruženjem građana „Tender“, započeo implementaciju projekta pod nazivom „Da javne nabavke budu javne“. Cilj je pratiti primjenu Zakona o javnim nabavkama na relevantnom uzorku postupaka javnih nabavki, kako bi se stvorio snažan osnov za zagovaranje pune transparentnosti postupaka javnih nabavki i to kroz cjelokupan ciklus nabavke.

Monitoringom su obuhvaćena 173 ugovorna organa, institucije na svim nivoima BiH, a praćene su javne nabavke 30 različitih roba, radova i usluga (od kancelarijskog materijala, vozila, goriva, usluga osiguranja, do održavanja puteva, izgradnje objekata i sl.). Ukupno je praćeno 2768 javnih nabavki, vrijednosti preko

750 miliona KM, putem namjenski razvijene metodologije monitoringa procesa pripreme, raspisivanja tendera i ugovaranja s ciljem da se izvrši rano otkrivanje i dokumentovanje nepravilnosti/zloupotreba u posmatranim nabavkama, te da se stvore odgovarajuće baze slučajeva sa svim karakterističnim detaljima, kao sadržaj za dalje javno djelovanje putem društvenih mreža i portala.

Tokom monitoringa podneseno je 230 zahtjeva za dostavljanje tenderske dokumentacije. Kao primjer netransparentnog postupanja posebno se istakla Općina Čapljina, protiv koje su pokrenuta tri upravna spora pred Kantonalnim sudom u Mostaru, zbog nedostavljanja tenderske dokumentacije, dok je jedan upravni spor pokrenut protiv Grada Trebinja pred Okružnim sudom u Trebinju.

Za potrebe praćenje procesa ugovaranja proslijeđeno je 140 zahtjeva za slobodnim pristupom informacijama, a nakon toga i 22 urgencije ugovornim organima zbog nedostavljanja informacija u zakonom predviđenom roku, kao i 17 žalbi i 5 zahtjeva za donošenjem pravnog akta. Među najčešće razloge zbog kojih ugovorni organi odbijaju pristup traženoj dokumentaciji spadaju: komercijalni interesi treće strane, omogućavanje samo neposrednog uvida, traženje razloga za zahtjevanim informacijama itd.

TI BiH je takođe uputio 10 prijava Agenciji za javne nabavke, između ostalog, zbog:

- nedostupnosti planova javnih nabavki Ministarstva zdravstva, rada i socijalne skrbi ZHK; Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike PK; JU Kantonalnog zavoda za zdravstveno osiguranje BPK Goražde i Opštine Gacko.
- izuzetno kratkih rokova za dostavljanje ponuda - Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske je provela tri postupka gdje je rok za dostavljanje ponuda bio 3 dana.
- kršenja vrijednosnog razreda za konkurentski zahtjev - Fond zdravstvenog osiguranja RS u nekoliko navrata, a zbog kršenja istog člana, TI BiH je proslijedio prijavu i protiv KJKP Rad.

Tokom implementacije projekta uočen je problem izostanka institucionalnog nadzora nad tenderskom dokumentacijom u realnom vremenu, osim u slučaju žalbi zainteresovanih ponuđača. Kontinuirano se otkrivaju propusti u tenderskim dokumentacijama, i brojna druga kršenja Zakona, o čemu su TI BiH i partnerske NVO redovno obavještavale medije i javnost, kako bi se ukazalo na štetne prakse, te unaprijedila praksa ugovornih organa.

Pored Agencije za javne nabavke, sa kojom je uspostavljena saradnja prilikom implementacije projekta, projekat je privukao posebnu pažnju ugovornih organa obuhvaćenih monitoringom, ali i ponuđača, koji se kontinuirano obraćaju TI BiH-u, te svojim dopisima iskazuju podršku, ali i ukazuju na nepravilnosti uočene u javnim nabavkama.

JAČANJE INTEGRITETA NOSILACA JAVNIH FUNKCIJA (SUKOB INTERESA I IMOVINSKI KARTONI)

S ciljem jačanja mehanizama za osiguranje integriteta nosilaca javnih funkcija, sa posebnim fokusom na oblast sprečavanja sukoba interesa i transparentnost imovinskih kartona, TI BiH je radio na obezbjeđenju podrške za prijedlog novog Zakona o sukobu interesa BiH, koji je TI BiH prethodno sačinio i prezentovao. Obavljen je niz zagovaračkih sastanaka sa zastupnicima u PSBiH, međunarodnim organizacijama i

institucijama, i predstavnicima drugih relevantnih institucija kako bi se obezbijedila podrška, kao i konsultacije u vidu radionica sa parlamentarcima, organizacija javnih evenata i učešće na eventima na kojima je promovisana inicijativa, itd.

TI BiH je takođe obezbijedio podršku međunarodnih institucija koje su se aktivno uključile u proces konsultacija i zagovaranja za unapređenje Zakona, prije svega Delegacije EU, OSCE, Vijeća Evrope, Ambasade SAD i Velike Britanije.

Održane su dvije konsultativne radionice sa parlamentarcima, kao i niz savjetodavnih sastanaka s članovima parlamenta, koji dolaze iz različitih političkih stranaka, kako bi se prikupile sugestije za unapređenje prijedloga, te osigurala podrška.

TI BiH je učestvovao i u realizaciji konferencije posvećene unapređenju Zakona o sukobu interesa, čiji povod je bila inicijativa TI BiH, a koju su organizovali OSCE i Zajednička komisija za ljudska prava u PSBiH. Na konferenciji su okupljeni parlamentarci, ali i međunarodni eksperti, te je obezbijedena analiza prijedloga i u svjetlu međunarodne prakse, te su prijedlozi TI BiH dobili pozitivne ocijene i od strane eksperata i međunarodnih institucija. Sve poslaničke grupe u PSBiH su upoznate sa prijedlozima, te je obezbijedena podrška većine klubova,. Kao rezultat ovih aktivnosti **Prijedlog Zakona o sprečavanju sukoba interesa u institucijama BiH ušao je u parlamentarnu proceduru, kao inicijativa koju je potpisalo 8 zastupnika Predstavničkog doma PSBiH** iz različitih političkih partija: Hazim Rančić (SDA), Damir Arnaut (SBB), Borislav Bojić (SDS), Saša Magazinović (SDP), Maja Gasal Vražalica (DF), Senad Šepić (Nezavisni blok), Jasmin Emrić (A-SDA) i Diana Zelenika (HDZ 1990). Prijedlog je stavljen na dnevni red Predstavničkog doma, te je prethodno razmatran pred Ustavno-pravnom komisijom, koja je donijela zaključak da se o Prijedlogu, prije izjašnjavanja o istom, prethodno očituju Ministarstvo pravde BiH, APIK i CIK BiH.

U okviru zagovaračkih aktivnosti, održana je i Regionalna konferencija povodom Međunarodnog dana borbe protiv korupcije, koju je TI BiH organizovao u saradnji sa mrežom ACCOUNT i Agencijom za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije. Osim generalnog osvrta na nivo primjene antikorupcionih reformi u BiH i regionu, dio konferencije bio je posvećen i sukobu interesa, odnosno predstavljanju dosadašnjih rezultata inicijative i promovisanju dobrih praksi u ovoj oblasti. Konferenciji je prisustvovalo oko 130 predstavnika međunarodnih organizacija, ambasada, BiH institucija, organizacija civilnog društva i medija. Na Konferenciji su, osim organizatora, pozdravne riječi dali ambasadorica SAD Nj.E. Maureen Cormack, zatim specijalni predstavnik EU u BiH Lars'Gunnar Wigemark, britanski ambasador Edward Ferguson, te njemačka ambasadorica Christiane Hohmann. Imajući u vidu da se Prijedlog Zakona o sukobu interesa našao u parlamentarnoj proceduri prije same konferencije, svi pomenuti akteri su naglasili važnost usvajanja ovog akta, a izdato je i zajedničko saopštenje, u koordinaciji sa TI BiH, ispred OSCE, EU Delegacije, Ambasade SAD, britanske ambasade, u kojem se parlamentarci pozivaju da iskoriste priliku za unapređenje zakona o sukobu interesa.

PRAVOSUĐE I PROCESUIRANJE KORUPCIJE

Transparency International u BiH je, pored djelovanja prema institucijama u okviru pružanja besplatne pravne pomoći građanima i ukazivanja na pojedinačne slučajeve korupcije, nastavio sa praćenjem rada pravosuđa u smislu unapređenja propisa koji uređuju njegov rad, kao i kroz monitoring procesuiranja slučajeva korupcije od strane sudova i tužilaštava.

Tokom 2017. godine TI BiH je objavio rezultate monitoringa procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u BiH za 2015. i 2016. godinu. Rezultati monitoringa su pokazali poražavajuće rezultate procesuiranja krivičnih djela korupcije u 2015. i 2016. godini i konstantan pad efikasnosti u posljednjih 8

godina. Negativni trendovi su vidljivi u smanjenju broja prijava u radu, pokrenutih istraga, podignutih optužnica i osuđujućih presuda za krivična djela korupcije.

Kada je u pitanju broj prijava u radu za korupcijska krivična djela, 2015. i 2016. su se pokazale najlošijima u posljednjih 5 godina. U tužilaštvima u BiH vidljiv je i konstantan trend smanjenja broja istraga za korupcijska krivična djela, te je tokom 2016. pokrenuto 616, a 2015. 634 istrage, što je i kada se zbroje istrage u obje godine, manje nego, na primjer, samo u 2012. godini.

Tokom prethodne dvije godine, tužilaštva u BiH su značajno smanjila i ukupan broj podignutih optužnica za krivična djela korupcije. Rezultati monitoringa su pokazali da je broj podignutih optužnica u posljednjih nekoliko godina u konstantnom padu, pa je tokom 2016. ukupno podignuto 193 optužnice, što je najmanje u posljednjih 5 godina, a za 20% manje nego u 2015.

Iako su ostvareni određeni pomaci koji se odnose na omjer osuđujućih presuda u odnosu na sve ostale sudske odluke za krivična djela korupcije tokom 2015. i 2016. godine, nedostatak rezultata je najviše vidljiv u presjeku i analizi osuđujućih presuda. Naime, kaznena politika za krivična djela korupcije je preblaga, te je tokom 2015. godine izrečeno tek 25 presuda sa krivično pravnom sankcijom zatvora na svim nivoima, dok je 2016. godine bilo ukupno 39 zatvorskih kazni. Najveći procenat sudskih presuda za krivična djela korupcije se odnosi na uslovne osude, i to oko 65% presuda.

Pored redovnog godišnjeg monitoringa procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini, TI BiH je tokom 2017. godine otpočeo aktivnosti na izradi interaktivne mape procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u BiH. Cilj izrade interaktivne je da se podaci o procesuiranju korupcije u BiH učine lako dostupnima i lakšima za obradu i analizu. Predviđene su i aktivnosti jačanja kapaciteta organizacija civilnog društva, medija i novinara da koriste interaktivnu mapu i unaprijede izvještavanje o procesuiranju krivičnih djela korupcije u BiH.

Također, tokom 2017. godine TI BiH je u saradnji sa Asocijacijom za demokratske inicijative (ADI) započeo aktivnosti na direktnoj implementaciji mjera iz Strategije za postupanje sa osobama koje dolaze u kontakt sa tužilaštvima u BiH. Cilj ovih aktivnosti je jačanje kapaciteta tužilaštava da preuzmu vodeću ulogu u koordinisanju aktivnosti koje se odnose na implementaciju mjera iz Strategije. Posebna pažnja će biti posvećena unapređenju transparentnosti rada, kapaciteta, efikasnosti i kredibiliteta tužilačkog sistema u BiH kroz aktivno uključivanje civilnog društva kao spona između tužilaštava i kategorija koje dolaze u kontakt sa tužilaštvima.

U okviru praćenja rada i postupanja nosilaca pravosudnih funkcija, TI BiH je u 2017.g. podnio prijavu Uredu disciplinskog tužioca da ispita postupanje v.d. glavne tužiteljice u Tužilaštvu BiH Gordane Tadić, navode Transparency International u Bosni i Hercegovini (TIBiH) uputio je Uredu disciplinskog tužioca zahtjev da ispita postupanje v.d. glavne tužiteljice u Tužilaštvu BiH Gordane Tadić, zbog više mogućih disciplinskih prekršaja, kao što su: miješanje u postupanje sudije ili tužioca s namjerom opstruiranja ili potcjenjivanja njihovih aktivnosti; upuštanje u aktivnosti koje su nespojive s dužnostima tužioca; ponašanje u sudu ili tužilaštvu i izvan suda ili tužilaštva koje šteti ugledu tužilačke dužnosti ili bilo kakvo drugo ponašanje koje predstavlja ozbiljno kršenje službene dužnosti ili dovodi u pitanje povjerenje javnosti u nepristrasnost i kredibilitet tužilaštva.

UPRAVLJANJE JAVNIM PREDUZEĆIMA

U 2017.g. Transparency International u BiH je započeo sa novim programskim aktivnostima u oblasti unapređenja dobrog upravljanja u javnim preduzećima.

U okviru istraživanja o transparentnosti javnih preduzeća, koje je TI BiH proveo već drugu godinu za redom, a čiji rezultati su pomenuti u segmentu „Transparentnost i pristup informacijama“, TI BiH je prikupljao informacije o finansijskom poslovanju javnih preduzeća, pokazateljima u smislu broja zaposlenih, rukovodstva, ali i postojanja internih antikorupcionih politika u javnim preduzećima, kako bi ove informacije učinio dostupnim javnosti i učinio rad javnih preduzeća transparentnijim. S tim ciljem, TI BiH je kreirao online bazu podataka o javnim preduzećima, koja će sadržati profile svih javnih preduzeća čije su informacije prikupljene, a koja će biti promovisana u narednom periodu.

Prikupljanje navedenih podataka i informacija o radu javnih preduzeća, omogućilo je TI BiH i djelovanje u pravcu identifikovanja nepravilnosti u radu i odlukama pojedinih javnih preduzeća, te djelovanja prema nadležnim institucijama kako bi se nepravilnosti spriječile ili sankcionisale. Primjeri ovakvog djelovanja TI BiH uključuju, između ostalog, identifikovanje i ukazivanje na sporne ugovore o nabavkama usluga sklopljene od strane Aerodroma RS i Puteva RS, gdje je TI BiH okrio da su ova dva javna preduzeća sklopila ugovore o pružanju usluga sa kompanijama u vlasništvu Zorana Injca, predsjednika Nadzornog odbora Autoputeva RS, odnosno zaposlenog u Putevima RS. Nakon javnog djelovanja TI BiH, te slanja prikupljenje dokumentacije i informacija nadležnima, oba ugovora su raskinuta od strane ovih javnih preduzeća, te je pokrenut disciplinski postupak., što svakako predstavlja uspješan primjer djelovanja TI BiH u pravcu sprečavanja zloupotreba u raspolaganju resursima javnih preduzeća.

TI BiH je i kroz druge aktivnosti i projekte, usmjerio napore na unapređenje upravljanja u javnim preduzećima. Kroz projekat „Jačanje korporativnog upravljanja u javnim preduzećima u BiH“ koji je TI BiH započeo u 2017. godini, cilj je ojačati kapacitete 20 javnih preduzeća u BiH radi otkrivanja i sprečavanja korupcije u njihovim svakodnevnim aktivnostima kroz razvoj i implementaciju antikorupcijskih programa, te na taj način doprinijeti implementaciji Reformske agende BiH 2015-2018 i Strategije za borbu protiv korupcije 2015-2019 u BiH kroz jačanje korporativnog upravljanja javnih preduzeća u BiH. U okviru ovog projekta će pored konkretnog rada sa 20 javnih preduzeća u BiH na izradi antikorupcijskih programa po prvi put u BiH biti izrađen izvještaj o transparentnosti u korporativnom izvještavanju javnih preduzeća, po uzoru na metodologiju razvijenu od strane TI, te će biti izrađen priručnik za suzbijanje korupcije i izradu antikorupcijskih programa u javnim preduzećima, održane radionice za javna preduzeća u BiH o principima korporativnog upravljanja u javnim preduzećima, sa glavnim fokusom na mehanizme za borbu protiv korupcije. Takođe TI BiH će po uzoru na TI ogranke u svijetu uspostaviti prvi TI BiH Business Integrity Forum koji ima za cilj osigurati platformu za javna i privatna preduzeća u okviru koje će biti u mogućnosti da unaprijede svoja znanja i vještine o antikorupcijskim pitanjima, ali i da dijele svoja iskustva i znanja kao i da prezentuju aktivnosti na sprečavanju korupcije i unapređenju poslovnog integriteta.

Takođe, TI BiH je u 2017.g., započeo sa izradom sveobuhvatne studije o postojanju mehanizama transparentnosti odgovornosti i integriteta na uzorku od 100 javnih preduzeća u BiH, te procjene nivoa korporativnog upravljanja s ciljem identifikacije nedostataka i formulisanja ključnih preporuka za unapređenje u ovim oblastima.

PROVOĐENJE ANTIKORUPCIJSKIH POLITIKA

Tokom 2017. godine Transparency International u BiH je aktivno radio na jačanju saradnje sa tijelima za borbu protiv korupcije na svim nivoima vlasti. TI BiH je aktivno saradivao sa Ministarstvom pravde RS na kreiranju prijedloga mjera za Strategiju za borbu protiv korupcije RS i prateći akcioni plan. Takođe, u 2017. potpisan je Memorandum o razumijevanju sa Vladom Zeničko-Dobojskog kantona. TI BiH je učestvovao u izradi Akcionog plana za borbu protiv korupcije Zeničko-Dobojskog kantona, te aktivno radi na implementaciji mjera iz Akcionog plana u saradnji sa Timom za borbu protiv korupcije Vlade Zeničko-Dobojskog kantona. Pored toga, TI BiH aktivno saraduje i sa Timom za borbu protiv korupcije Vlade Kantona Sarajevo na implementaciji mjera iz Akcionog plana za borbu protiv korupcije, kao i na izradi Revidiranog Akcionog plana za borbu protiv korupcije.

TI BiH je tokom 2017. nastavio analizu efikasnosti provođenja Strategije za borbu protiv korupcije BiH 2015-2019. i pratećeg Akcionog plana. U decembru 2017., u sklopu aktivnosti obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv korupcije, TI BiH je prezentovao rezultate drugog Monitoringa provođenja Strategije, gdje je iskoristio priliku da ukaže na ključne probleme u provođenju antiokorupcionih politika i mjera.

Monitoring je pokazao da je o ukupno 133 aktivnosti koje su predviđene u prve dvije godine provođenja Strategije, njih samo 42 u potpunosti provedeno, 77 aktivnosti je djelimično provedeno, dok 11 aktivnosti nije provedeno. Dakle, od aktivnosti iz Akcionog plana sa sa rokom provedbe unutar 6 mjeseci, 9 mjeseci, jedne i dvije godine od usvajanja Strategije, samo njih 32% je u potpunosti realizirano. Najveći broj aktivnosti je djelimično realizovan, tj. njih 56%. Posebno je zabrinjavajuća činjenica da preko 10% aktivnosti nije uopšte provedeno.

Većina aktivnosti koje su u potpunosti provedene jesu zahvaljujući prvenstveno APIK-u i tijelima sa jakim institucionalnim nadležnostima. S druge strane, analiza je pokazala da je neprovođenje većine aktivnosti je najviše uzrokovano neadekvatnim statusom tijela za sprečavanje korupcije na nižim nivoima vlasti u BiH, te nedostatkom inicijative i uključenosti drugih tijela obuhvaćenih Strategijom. Ipak, TI BiH je ukazao na to da najveću odgovornost za neprovođenje predviđenih aktivnosti nosi zakonodavna i izvršna vlast u BiH, koja nije pokrenula i provela neophodne aktivnosti na jačanju zakonskog i institucionalnog okvira u borbi protiv korupcije.

FINANSIRANJE POLITIČKIH PARTIJA

Nastavljajući višegodišnje napore na unapređenju transparentnosti i odgovornosti finansiranja političkih partija, kao preduslova za prevenciju političke korupcije, TI BiH je i u 2017. nastavio zagovaranje za unapređenje Zakona o finansiranju političkih partija BiH.

Na osnovu analiza iz prethodnog perioda, međunarodnih preporuka, te konsultacija sa predstavnicima relevantnih institucija u BiH, TI BiH je pripremio prijedloge amandmana na Zakon o finansiranju političkih partija, fokusirane na ispunjavanje preporuka Grupe zemalja za borbu protiv korupcije (GRECO), koje nisu ispunjene ni izmjenama Zakona koje su usvojene 2016. godine.

Prijedlozi TI BiH skrojeni su sa ciljem da se osigura transparentnost u finansiranju političkih partija, ali i da se otklone moguće zloupotrebe u izbornim kampanjama. Između ostalog se predlažu:

- jasnije nadležnosti CIK-a u pogledu revizije troškova stranaka;

- obaveza korišćenja jedinstvenih bankovnih računa, tj. jednog računa za redovno finansiranje i drugog za finansiranje izborne kampanje;
- poslovanje isključivo putem bankovnih računa, što se odnosi i na uplate donacija i svih drugih transakcija;
- uvođenje odredbi o zabrani korišćenja javnih resursa u svrhu promocije stranaka;
- predviđanje obaveze objavljivanja kompletnih finansijskih izvještaja, uključivši i rashode;
- detaljnije raščlanjivanje prekršaja u segmentu propisanih sankcija i pooštrenje njihovog raspona;
- obustava isplate budžetskih sredstava kao jedne od sankcija za kršenje odredbi o zabranjenim aktivnostima.

TI BiH je predstavio ove prijedloge u decembru 2017., na konferenciji „Transparentnost i odgovornost finansiranja političkih partija“ koja je održana u Sarajevu. Na Konferenciji su kao panelisti učestvovali i predstavnici GRECO, ODIHR i EU, koji su se osvrnuli na međunarodne standarde u oblasti finansiranja partija, a uz predstavnike TI BiH, koji je prezentovao prijedloge, komentare i preporuke su dali predstavnici Parlamenta BiH i CIK BiH, koji su načelno podržali inicijativu. Konferencija je okupila sve relevantne međunarodne i domaće aktere iz ove oblasti koji su dali podršku ovdje predstavljenim prijedlozima na čijem će usvajanju insistirati u narednom periodu.

Uporedo sa pokretanjem inicijative, TI BiH je pokrenuo i medijsku kampanju koja ukazuje na ključne probleme u zakonskom okviru i promovise prijedloge za unapređenja. Kampanja, osim promovisanja prijedloga kroz promotivne materijale emitovane putem elektronskih medija (TV i online mediji), obuhvata i objavljivanje niza istraživačkih priča u saradnji sa tri medijske organizacije (CAPITAL.ba, Bljesak i BIRN), kroz koje se ukazuje na konkretne primjere zloupotreba omogućenih neadekvatnim zakonskim okvirom.

TI BiH ŠKOLE I EDUKACIJE

TI BiH je i u 2017. nastavio sa održavanjem TI BiH Akademije za političko osnaživanje žena, u sklopu koje je održao 4 dvodnevne obuke na teme učešća i predstavljanja žena u politici, uloge transparentnosti i odgovornosti u savremenoj politici, te gender i korupcija. Osnovni cilj TI BiH Akademije je jačanje i razvoj leaderskih sposobnosti među ženama, sa posebnim naglaskom na edukaciju o transparentnosti, odgovornosti i integritetu kao ključnim principima za borbu protiv korupcije. Akademija je koncipirana na način da omogući polaznicama ne samo da prate predavanja lidera iz oblasti, nego i da interaktivno učestvuju kroz grupne diskusije, aktivnosti u malim grupama i različite analize. Obuke su organizovane u Istočnom Sarajevu, Zenici, Bijeljini i Bihaću, a učestvovalo je preko 80 polaznica.

Pored toga, TI BiH je organizovao i održavao brojne obuke prema institucijama, studentima, organizacijama civilnog društva, mladim političarima, itd., na teme borbe protiv korupcije, transparentnosti, integriteta, itd. Neke od edukacija uključuju:

- U Mostaru, u sklopu Ljetne škole za mlade Mostar TI BiH je održao predavanje o tome kako mladi uzrasta od 14-19. godina mogu doprinijeti prevenciji korupcije u našoj zemlji. Predavanje i radionica su bili su koncipirani u formi predavanja o radu

Transparency International u BiH ali i radionice o tome kako prepoznati korupciju i kako spriječiti koruptivno djelovanje.

- Edukaciju u Mostaru na temu „Radno pravo i zapošljavanje mladih“, TI BiH je održao na poziv Evropske Asocijacije Studenata Prava. Učesnici/ce edukacije su bili studenti pravnog fakulteta.
- Obuku studentima Univerziteta za poslovne studije-Fakulteta pravnih nauka, na temu „Vladavina prava, transparentnost i sloboda pristup ainformacijama“. Radionica je održana u sklopu pravne klinike, sa učešćem studenata pravnih nauka.